

REDACTIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL

Pe un an ... 20 cor.
Pe jumătate an ... 10 "
Pe 1 lună ... 2 "Nrii de Duminecă pe
an 4 cor.Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca nrul 20.INSERȚIUNILE
de un șir garnond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscrispe nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502

Anul X.

NUMĂR DE DUMINECĂ

Nr. 5.

Kossuth în pribegie.

(*) Se știe că mai în toamnă, Apponyi zisese că ori duce la îndeplinire ce și-a propus — adecă să înghenunchieze Viena — ori dacă nu, se duce în pribegie, departe, în America... Nici de nume să nu-i audă neamului slăbănog care n'a isbutit să-și câștige, prin lupte voinicesti, drepturile naționale...

Comanda ungurească în armata tuturor neamurilor din țară după a lui socoteală ar fi adecă un drept național maghiar...

S'a întâmplat însă că tot Maj. Sa a rămas d'asupra și la 23 Septemvrie Apponyi, Kossuth și ceilalți trei conducători ai partidelor întovărășite abia au nimerit ușile pe unde să iasă dela M. Sa.

Tot nu s'a dus însă Măria Sa lunganul în America, ci în năcazul ce l'a cuprins, a alergat d'alungul și de-a latul țării, să îndemne pe fărtați la luptă, să nu se lase că acum e acum: numai un pas și pun mâna pe comanda ungurească.

Cei năimiți și slabi de judecată au crezut; s'au aruncat în luptă cu toată căruța... cât noii fișpani numai cu puterea, ajutați de oștire, au putut să-și ia în stăpânire scaunul.

Dar politica e mare viclesug, zice Românul. Iar conducătorii politicei ungurești nu umblă nici ei cu apă sfințită... Pe când la Dobrițin «civii» (Ungurii cu gubă lungă) îngăureau capul fișpanului Kovács, Andrassy, Apponyi, Kossuth și ceilalți își frământau capul cum să cadă la înțelegere cu M. Sa: cât să mai lase ca Majestatea Sa să se îndure a le da pe mână drăguța de putere!

N'au ajuns însă la înțelegere. M. Sa nici nu vrea să audă de vre-o schimbare în oștire. Duminecă Andrassy a ieșit deci iară ploat dela Burgul (casa împărătească) din Viena și în desnădăjduirea sa că tot nu poate ajunge la putere, Kossuth Ferencz s'a hotărât să meargă în pribegie...

Nu însă în America, cum avusese de gând să facă Apponyi, căci America-i departe, mările pe vremurile astea-s furtunoase, și Doamne ferește: ar putea să-l înecă valurile și ce s'ar face atunci biata țară! Ci om învățat la traiu bun, dar mai ales că suferă pela închieturi, Kossuth are de gând să pribegască mai pe aproape, prin țările din vecini! P'aceste să le colinde însă pe toate, și pretutindeni să arate ce afurisită e Viena, cum nu vrea să-i lase pe cei din partidele întovărășite să facă ei împărăție după chipul și asămănarea lor!...

În Budapesta se vorbește mult despre plecarea asta și de s-o întâmpla ca totuși harnicul fiu al tătâne-său să rămână acasă, obștea să ia aminte: pricina e că nu-i cine să-i țină locul, căci el pe lângă că e capul partidelor întovărășite, apoi mai e capul kossuthiștilor, scrie la patru foi ungurești din Budapesta, ba mai scrie și pentru Români, subscire protocoale la mai multe societăți de asigurare, bănci și câte toate... și cum să le lase pe toate astea, dar mai ales cele peste una sută mii ce-i cad în poală fără multă osteneală, căci alții lucrează, el numai subscire! Nu zadarnic poartă doar un nume atât de strălucit!

Gluma la o parte însă și să vedem cam încotro ar putea pleca, să țină întâia adunare?

Parcă-l și vedem ajuns la Belgrad. Căci, fără îndoială, acolo se cuvine să meargă întâiu. Atât pentru că de acolo le vine Ungurilor multă încurajare, cât și pentru că în anii din urmă întru a se scăpa de ce li-e urât Sârbii d'acolo s'au arătat mai meșteri, lor li-a mers mai tare vestea în lume... al Muntelui-negru, care ci-că tocmai zilele acestea ar fi dat poruncă oștirii sale de a stă gata de război...

Își poate închipui ori cine spaima ce-i va cuprinde pe cei din Viena auzând că aceste două țări s'au dat cu — Kossuth.

În Italia va merge lucrul mai greu. Pe d'oparte pentru că regele acesteia e bun prietin și tovarăș de arme cu bătrânul nostru domnitor, pe de altă parte Italianii îi pot zice: Aici ai crescut și îmbătrânit, de ce te-ai dus în Țara Ungurească să faci încurcături?

Cât despre Italianii de a doua și-a noua mână în politică, o să-l întrebe: Bine, dreptul vostru fie al vostru, dar cu Fiume cum rămâne treaba? Ni-o dați s'o alipim către noi? Răspunsul va fi greu. Căci dacă va zice *da*, își găsește beleaua cu Ungurii, dacă zice *nu*, îl iau cu ouă clocite Tălieni...

D'o trece în Elveția, pătește și mai rău. Acolo fiecare neam are drepturi d'opotrivă. Francezul, Italianul și Germanul trăiește fiecare ca în țara lui, cinstindu-se unii pe alți și necăutând nici unul să se ridice mai presus de celalalt. Și când vor auzi că partidul kossuthist vrea comanda ungurească pentru a ne scurtă pe noi, celelalte neamuri, o să-l fluere mai rău de cât pe cântăreții cu glas prost.

În Țara Nemțească o să-l întrebe: Dar ce-i cu frații noștri, de ce-i canoniți și prigoniți, în cât nici teatre nemțești nu le mai răbdați, de ce li-ați uncurizat școlile?

Tot așa de rău ar păși-o în Franța. Oameni iubitori de libertate, Francezii nu odată au scris împotriva chipului cum stăpânirea din Budapesta își bate joc de drepturile celorlalte neamuri.

Ear dacă s'ar duce în Englitera, i-s'ar spune: Dar noi, când a umblat pe aici Kossuth Lajos, n'am înțeles ca odată ajungând la putere, Ungurii să rabde cărmuirii, cari nu țin seamă de drepturile naționalităților. Cu atât mai puțin te vom sprijini pe dta, care te împotrivesți ca să li-se dea tuturor neamurilor *drept de vot obștesc* (sufragiu universal).

În România, de bună seamă, nu-i vine minte să se ducă... Ori cât frații noștri de acolo cinstesc pe străinii cari se duc să vadă țara lor, lui Kossuth numai vorbe grele i-ar putea spune, pentru că la rândul său să le împărtășească tovarășilor din lichnita ceată... că s'ar duce. S'ar opri cei muiți pe la Bulgari, cari le-ar putea povesti și ei cum au scăpat de Stambuloff...

Cât privește pe Croați, cari sunt mai aproape, eată ce scrie «Agramer Zeitung»:

«Dacă dl Kossuth Ferencz vrea să se ia după pilda tătâne-său, să apeleze adică la străinătate, apoi ar da semne că nu cunoaște câtuș de puțin stările de lucruri. Pentru că tatăl său vestit, totuși din alt aluat a fost dospit ear dela 1848 încoaci istoria ni-a arătat cum înțeleg Ungurii libertatea. Chipul cum i-a jucat Ungurii pe Croați și pe celelalte naționalități, nu prea este de natură a-i face pe Unguri iubiți în Europa».

Ear unul dintre fruntașii Cehilor (după a căror prietenie umblau de asemeni Ungurii), cavalerul Zimici, eată ce a zis:

«Stările de lucruri din Ungaria nu se mai pot răbda. Un pierde-vară, cu numele Kossuth, zicând că luptă pentru nație, otrăvește întreaga viață obștescă din Țara Ungurească, numai ca să ajungă la slujbă mare, ca apoi înțolit să fugă din țară, cum a făcut și tatăl său. E de neînțeles, că nemeșii unguri se iau după acest perde-vară».

Încă odată însă: nu prea credem că se va duce. Și apoi până ar umbla pe acolo,

„Janus” institut de asigurare mutuală pe viață în Viena
— s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili —
este cel mai vechi institut mutual de asigurare pe viață
pentru Austro-Ungaria.

Informațiuni în- Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabrik Lerchengassq Nr.
datoritoare dă: 17. (Telefon 422.)

Se bazează pe legile mutualității, în puterea cărora acce- Premii estine-
dental capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duel
și sinucidere după 5 ani. — Asigurare gratuită pentru caz de răz-
boi. — Fără timbru de poliță și taxă de stat. — Plătirea la moment.

Starea de asigurare	111.000.000 cor.
Sumele de asigurare plătite până acum	56.000.000 "
Averea institutului	31.000.000 "

te pomeni că tovarășii de acasă ar face pace așa fel, că pe el, fiul tătâne-său, l'ar lăsa afară din — minister. Toată greutatea adică asta e: nu-s atâtea scaune ministeriale, câți doritori de a se așeza în ele. Și ar fi destul ca M. Sa să zică: sporesc scaunele de ministri, — pentru ca nici Măria Sa Apponyi să nu mai ceară comandă ungurească.

Adunare populară slovacă. Ni-se scrie: Pe azi e convocată o adunare de popor în Modor (com. Trencin), la care vor lua cuvântul și deputații slovaci *Milan Hodja* și *Francisc Skicsák* precum și preotul catolic *Jurigu*.

Caută prieteni.

Șoviniștii s'ar împrieteni acuma și cu la-dul împotriva Vienei, care li-a arătat și a doua oră ușa. Ne aducem aminte, că nu e decât câteva luni de când o foaie mare a lor »Budapesti Hirlap« scrisese că în lupta lor națională n'au nevoie de sprijinul naționalităților. Și câți ani de zile, ani de pace, când le mergea însă bine, nu se auzea alt strigăt în coloanele lor decât *restignirea noastră*. Iată însă că mai curând decât credeam, s'au înblânzit, și azi Kossuth, Barabás și ceilalți mari șoviniști ne caută prietenia, nouă, a trădătorilor, a vânzătorilor de patrie, a valahilor blăstămați cari însă de o vreme încoace am devenit deodată »frați români«. Cunoaștem prietenia aceasta, o putem întâlni de nenumărate ori în istorie, totdeauna când viteza națiune a ajuns strâmtorată.

În coloanele presei coaliției, se face acum apel către social-democrații din Budapesta, cărora tot așa, ca și nouă, li-se făgăduiește marea și sarea... »Magyar Hirnap« ne ajută să adresează către coaliție, să-și înscrie deschis în program votul universal ca în chipul acesta să poată fi atrase în luptă masele...

Cine însă se mai poate încrede în d-nii aceștia? E doar luminos, că toate-s apucături și că de fapt nu urmăresc altceva decât să-și scoată castanele din foc, cu naționalitățile, cu socialiștii și... cu ori cine care s'ar lăsa tras pe sfoară.

Asta o știu bine și socialiștii din Budapesta, cari au acolo o oaste bine disciplinată, și care ar fi acum bună pentru o luptă de baricade pe străzile Budapestei, căci în foaia lor »Népszava« le spune domnilor șoviniști, cam ceea-ce le-am spus și noi:

Poftească ducă-și singuri pielea în foc, dacă le trebuie limbă de comandă și ciucuri ungurești, poporului îi trebuie drepturi, până iar lupta pentru acestea va trebui s'o poarte tocmai împotriva magnaților și a domnilor de pământ, cari azi le caută prietenie, un fel de prietenie a lupului cu mielul.

Dieta va fi împrăștiată.

— Criza. —

În cercurile politice, s'a vorbit ieri ca de un fapt împlinit, despre hotărârea guvernului de a împrăștia dieta. Că aceasta când va urma, nu e încă hotărât, dar firește încă 'n luna aceasta, căci cea din urmă proro-

gare sună până la 1 Martie. Se zvonește că la 15 Februarie se va publica autograful regesc de dizolvare, dar se poate să se amâie pe sfârșitul lunii.

A doua senzație a zilei de ieri a fost întrunirea comitetului dirigent, care firește n-a dat nici un comunicat. Măcar tocmai acuma s'ar fi așteptat acesta. Pentru că 'n ședința de ieri, după cum totuși s'a aflat, vestita »armonie și înțelegere« a comitetului dirigent, era aproape de încercare.

— Minunea lui Dumnezeu — a zis unul după spartul sfatului — că nu s'a împrăștiat întregul comitet dirigent.

Comitetul dirigent.

Comitetul dirigent al coaliției s'a întrunit ieri după-amiază, ocupându-se cu misiunea contelui Andrassy, cu ideea unui manifest pe care să-l dea către țară și hotărând în sfârșit să continue mâne constătuirea.

Despre decursul constătuirii nu s'a dat nici un comunicat, dar următoarele două observări a unor membri din comitet ne dau o idee destul de bună despre cele întâmplate:

— Nu trebuie decât să dai o încredințare lui Andrassy ca să nu reușească — zice una.

— Minunea lui Dumnezeu, că comitetul nu s'a împrăștiat — zice cealaltă.

Cearta, dupăcum au aflat unele ziare, s'a iscat din faptul, că propunerile duse de Andrassy Regelui, n'au fost acelea, pe care comitetul le-a hotărât. Cineva, ori mai mulți, au redactat alte propuneri, cari licitau peste cele stabilite de coaliție, și acum sunt mai mulți cari atribuie eșecul acestei corecturi ulterioare.

Dizolvarea Dietei.

Azi s'a susținut într'o formă de tot pozitivă vestea dizolvării Dietei. Precum s'a vorbit, numai împui nu e încă hotărât, că adevărat pe 15 ori pe sfârșitul lunii să se publice dizolvarea.

Fejérváry despre situație.

Ministrul-*președinte*, baronul Fejérváry Géza a primit ieri pe un colaborator dela »Neue Freue Presse«, către care la întrebarea ce impresie a făcut asupra-i publicarea actelor comitetului dirigent, i-a spus următoarele:

Mi-se pare, că discuția asupra actelor publicate prea s'a făcut lăta, poate pentruca să abată atențiunea publică dela întrebarea de căpetenie.

Iar întrebarea aceasta de căpetenie, de a cărei luminare se cam ferece domnii din coaliție, se referă la însuș pricina de căpetenie a gâlcevei, la înțelesul §-ului 11 art. XII. din 67. Articolul acesta, hărăzește regului, drepturile suverane asupra oastei, și anume cu privire la comanda, conducerea și organizarea oastei. Acestea drepturi suverane legea le recunoaște de atare și de constituționale. Aceasta însă e deodată și unica restrângere a acestor drepturi suverane. Acum, în ce stă înțelesul acestei restrângeri? Răstrângerea aceasta, în nici un caz nu devalvează drepturile suverane la drepturi ale parlamentului ci însemnătatea de drept public a caracterului constituțional a acestor drepturi este, că domnitorul fără învoirea celui alt factor al legislației, în chip volnic la nici un caz nu le poate lărgi. Până ce §-ul 11 al legii citate este în vigoare, până atunci parlamentul în nici un chip nu-l poate constrânge pe rege, ca împotriva voinței sale, în afacerea comandai, conducerei și organizației armatei să respecte și altă voință: pentrucă atunci când legea, le-a hărăzit pe acestea drepturilor suverane, de odată a enunțat, că parlamentul a renunțat de a mai avea amestec în afacerile oștirii.

Parlamentul numai în acel caz ar avea cuvânt de a se amesteca, dacă M. Sa ar trece peste marginile de drept ale §. 11 și drepturile suverane hotărâte aici, ar vrea să le lărgescă și asupra altor afaceri ale oastei. În cazul acesta și numai în acesta, ar putea parlamentul să ridice excepții

și anume pe cuvântul, că este de un drept al său controlul constituțional de a păzi hotarele de drept a factorilor constituționali, desemnate prin legi. Iar aceasta nimeni, nici cei mai înflăcărați coaliționiști n'au putut-o până acum spune, că M. Sa Regele ar fi pestrecut marginile drepturilor suverane. Coaliția zice numai, că și drepturile suverane constituționale sunt subordonate voinții majorității din toate vremurile și în chipul acesta ar avea drept parlamentul ași impune voința sa și în afacerea comandai, conducerei și organizației oștirii. Dar d'aci urmează, că acea hotărâre legală a §. 11 care stabilește drepturile suverane, ar fi numai o tautologie lipsită de înțeles, pe care legiuitorul a pus-o numai așa, fără scop în lege. O astfel de presupunere însă ar fi o blasfemie față de memoria lui Deák și Andrassy, pe care n'o schimbă întru nimic împrejurarea că și Andrassy Gyula tânărul, e în șirul acelor ce săvârșesc blasfemia. Ca dreptul acesta suveran al regelui maghiar, care trebuie armonie executat cu cel analog al împăratului austriac, să se preschimbe vreodată într'un drept al parlamentului, la aceasta nu s'au cugetat niciodată întemeietorii transacției (invoelii). În privința aceasta mă pot provoca la la o dovadă într'adevăr clasică pe care nu o va excepționa nimeni nici din șirile coaliției. Aceasta dovadă e autograful regesc din 20 Februarie 1867, cu care s'a numit ministerul de atunci. Autograful acesta încredința provizor ministerul de honvezi, contelui Andrassy Gyula, dar cu acea condițiune, ca drepturile suverane privitoare la comanda și conducerea oștirii să rămână neatînse și cercul de competență a ministrului maghiar nu se estinde asupra acestora. Autograful acesta regesc nici atunci, nici d'atunci mai târziu n'a fost excepționat nici de contemporanii tranzacției, nici de politicienii opoziționali ai vremurilor mai din urmă, ci dimpotrivă totdeauna toți au aflat de ceva foarte natural, ca drepturile suverane amintite să se scoată din cercul de drept al parlamentului.

De aci reese clar, că acea concepțiune de drept public, după care drepturile suverane privitoare la oaste ar putea fi supuse hotărârii unui plebiscit (vot al țării), nu se poate motiva nici pe temeiul istoric, nici pe temeiul de drept public.

Aceasta e madauă lucrului, care nu trebuie perdută din vedere. Coaliției i-a venit apetitul (pofța) pe drepturile suverane. Împotriva dispozițiilor vădite ale legii, vrea să le atragă pe acestea în cercul de drept și putere a parlamentului. A plecat la cuceriri de drept public. Când a făcut-o aceasta poate nici nu s'a gândit, că va ajunge în conflict cu celalalt factor legislativ, cu care ar trebui să meargă mână 'n mână. E doar evident, că deși ținta de căpetenie a propozițiilor duse de contele Andrassy Gyula la Viena nu s'a restrâns exclusiv le drepturile suverane privitoare la oaste și în acele vorbesc deja și de garanții constituționale, cu cari voesc să restrângă drepturile suverane și dizolvarea corpurilor legiuitoare.

Intr'adevăr bine zice proverbul francez: Ce n'est que la premier pas qui coute. (Numai pasul întâiu doare). Dacă o dată s'au atins de drepturile suverane privitoare la oaste, atunci — ca să caracterizez cu un cuvânt contrastul — într'o răsufare pot trece și la drepturile suverane civile. Dacă am aservi, în chipul acesta ordinea de drept stabilită prin legi, majorităților ce se vor succede, atunci aceasta nu însemnă altceva decât a scoate din viața de stat principiul stabilității, structura etatista a ordinii de drept, a o arunca pradă discrețiunii eventualilor majorități. Concepțiunea aceasta de drept nu se poate împacă cu principiul monarhic. Ba nici un prezident de republică n'ar putea afla de compatibil cu conștiința responsabilității sale istorice și morale, să abdice de cercul său de drept, ce-i compete în virtutea poziției sale de cap al statului, în favoarea majorității parlamentare. Nu e nevoie doar să dovedesc mai pe larg, cât de imposibil consider idea, ca coroanei sf. Stefan să-i stea mai puține prerogative la dispoziție, ca și unui ales pe câțiva ani prezident de republică.

MARE MAGAZIN

S'A DESCHIS

de articole de sticle de porțelan și vase de culină.

Arad, Piața Andrassy Nr. 16. (fost casa lui Gebhart).

Cele mai moderate și de folos lucruri.

Se vinde cu prețurile cele mai reduse rare.

Rog P. T. public binevoiască a se convinge personal;

cercetarea magazinului nu obligă pe nimeni la cumpărare.

Szabó Albert

furnisor al curții cesare regesti.

Telefon pentru oraș și comitat. Nr. 429. 429 Nr.

Ca dovadă mă provoc la impozanta adunare din Lugoj, la care reprezentanții *politicei de sub tutelă* n'au aflat de bine a lua parte, măcar pasivă!

Să le fie de bine! Natura își face cursul său!

Și acum să vedem în ce constă meritul cel mai mare al țaranului român din Bănat — în timpurile de acum?

Și iată în ce: *în iubirea cea nemăsurată a limbei sale!* Și aceasta nu o socotim doar de vârtute așa mare când bine știm, că e un dar dela Dumnezeu ca fiecare să-și iubească limba sa, dar trebuie recunoscută de virtute *»Românului bănățean«* când ne aducem aminte de politica guvernurilor de pe vremuri, politică ce a voit să-și facă rostul prin colonizările făcute între noi Românii din Bănat, al căror rost sârmanul țaran român nici nu l'a cunoscut. A văzut el că i-se iau ierbăriturile, să tae pădurile și e scurtat din zi în zi în căile pentru câștigarea traiului vieții, dar toate acestea nu le-a înțeles ci credea zicând: *vezi dacă noi n'avem p'acolo (Budapesta) oameni de ai noștri, cum au frații unguri, nu ne dă nimeni nimic!*

Și pe lângă toate, că n'a înțeles Bănatul rostul și scopul colonizărilor, deci n'a fost în poziție de a apăra cu plan bine cumpanit — totuși vedem că-și păstrează nealterată: *limba strămoșească!*

Și ce e mai mult, ceice visau odinioară «munți de aur» pe aici, sunt siliți și ei a face o experiență cu totul contrară dorinței lor și vedem de altcum ce bine trăesc și cu câtă frățietate negustorește și lucrează *»Românul Bănățean«* cu Maghiarul din colonie, dar de limba sa totuși nu se lăpădă!

Și aceasta nu pentru că este dușmanul acelei limbi, ori n'ar fi capabil să o învețe, ci bag-seamă *așa este firea limbei noastre* căci azi nu mai găsești între coloniști aproape nici un maghiar să nu știe românește; Șvabii dela Bethlenháza vorbesc românește cu consătenii lor maghiari.

Vedem dar ce cuminte este compusă poezia lui Nicu Stejărel unde zice:

«Să mă faci împărăteasă

«Nu las limba mea aleasă!

Impărăteasă să o faci și nu-și lasă limba sa, dar dacă n'iar și ierbăritul să nu mar aibe unde să-și păstorească văcuța cu lapte pentru copii?

Și aceste toate le află la poporul de rând dela sate, care în cea mai mare parte este fără învățătura multă și fără carte, până când în pătura mai cultă — e regretabil dar adevărat — aflăm familii în care băieții nu știu măcar o iotă românește!

Și câte ași ști înșiră numai eu de acestea; iar când au daraveri în care sunt interesați ma-

terialicește, își bat pieptul, făcând din treabă: *»cauza națională română!«*

N'avem noi nimic contra altor limbi, căci e doar și bine și frumos a ști cât mai multe limbi, dar datorință avem a da loc cuvenit: *limbei materne!*

Și dacă la oameni cu carte constatăm astfel de batjocură față de limba română, oare să nu ne bucurăm că țărâtimea română din Bănat e atât de trează și atât de însuflețită pentru limba sa încât poate servi ca exemplu viu multora din cărturari! Grosul poporului îl face țărâtimea noastră și până când aceasta este pătitorul tezaurului național, cu drept cuvânt pentru a zice, că nu ni-e frică de peire!

Dar dacă pe lângă o astfel de țărâtime însuflețită am mai putea număra și niște generali mai înflăcărați; oare n'am putea fi siguri în toate cauzele noastre reportând pretuindeni *triumf și glorie?* Să ni-i fie Dumnezeu însă pe cei puțini cari li avem și *»Bănatul«* își va recâștiga ceea ce a pierdut!

Deci până atunci să grijim că,

... e dulce și frumoasă

Limbe ce-o vorbim.

Altă limbă armonioasă

Ca ea — nu găsim!

iar un popor prin limba sa se susține și putere mare are limba românească!

Cătră cititori !...

Toți prietenii și sprijinitorii ziarului nostru *»TRIBUNA«*, — cari până acum nu și-au reînnoit abonamentul sunt rugați să grăbească a-l trimite căci administrația sistează peste câte-va zile trimiterea foii tuturor celor cari n'au plătit.

NOUTĂȚI.

ARAD, 9 Februarie 1906.

In numărul de mâine vom publica un interesant și instructiv articol datorit penei ilustrului nostru publicist Ioan Slavici.

— **Persoana Majestății Sale** — fără apărare. Câtă vreme M. Sa le dădea azi una, mâine alta, fără să-i poată însă totuși sătura, loialitatea lor era fără păreche. *»Cel mai loial popor«* cea

mai loială națiune» așa lingușiau până la îngreșare pe M. Sa, uitând cu desăvârșire de isprăvile lor din patruzeci-și-opt când pe acelaș domnitor aceaș *»loială națiune«* l-a detronat. Dar loialitatea lor se dovedește și mai bine azi, când e o adevărată întrecere între zierele lor, care de care să vatemă mai bădăran persoana Majestății Sale, care ar fi de altfel pusă sub scutul constituției lor, și declarată de *»sfântă«*. Da, dar legile se execută tot prin *»loială națiune«*. Jidovii din Budapesta stau în scaunele de judecatori, cari îi mântue pe toți câți lovesc cu copita în persoana *»sfântă«* a Regelui.

Așa au adus verdict mântuitor în favoarea broșurei Zeysig și d'atunci încoaci câte judecăți au fost pentru vătămarea persoanei M. Sale, toate s'au sfârșit cu mântuire. Săptămâna aceasta Curtea cu jurați din Budapesta a mai mântuit pe un jurnalist ungar care a scris despre împăratul *»că și-a călcat jurământul«*. Nu despre un împărat, ci despre un muritor de rând dacă zice cineva aceasta, ajunge'n ceartă cu legea. Despre M. Sa, se vede că-i iertat să se scrie și aceasta.

Zierele din Budapesta, vestesc că peste *treizeci de procese* stau gata la tribunalul din Budapesta dar nu *cutează să le lase la desbatere*, căci jurații aduc în toate verdict *de absolvire*.

Astea se petrec în țeara *»loială națiuni«*.

† **Colonel Ignatie Mărgineanu**, care atât cât a fost în serviciu activ cât și ca pensionat a trăit aici în Arad, bucurându-se de stima și iubirea tuturor Românilor, a înțecat din viață Mercuri. Inmormântarea s'a făcut Joi după ameză. Drept semn al considerației, ce societatea a avut față de acest veteran soldat, deși decedatul era greco-catolic, s'a trimis la înmormântare corul semi-narial, sub conducerea profesorului Trif Lujojan.

Fie-i memoria binecuvântată.

— **Alegere de preot.** Harnicul și tinărul Ioan Niță Popescu cand. de preot jurist pe anul al IV-lea, cunoscutul cântăreț de origine din *Covasna (com. Arad)* a fost ales în 4 Februarie n. a. c. cu o majoritate de 245 de voturi paroh în puternică comună Toracul-mare (com. Torontal). Sincere felicitări!

— **Plata deputațiilor.** Toate statele, afară de Anglia, plătesc pe deputați. Franția și Austria dau deputațiilor câte 25 franci sau coroane pe zi. În Belgia fiecare deputat primește 430 cor. pe lună. În Danemarca sunt plățiți cu 17 cor. 75 fil. pe zi, în Portugalia cu 1675 cor. la an. În Ger-

DE ANUL-NOU.

Tatălui meu VASILE.

De când eram copii acasă,
La tatăl meu iubit și bun,
Mai țiu și azi în minte ziua
Frumoasă sfântă de Crăciun.

Era lumină 'n casa noastră
Și veselie, pom frumos —
Drag Moș-Crăciun ne-aduse vestea
Că s'a născut Domnul Cristos.

Ear când se premenise anul
Și se serba sfântul Vasile,
Era la casa noastră lume,
Cântări de tineri și copile!

Suna văzduhu 'n depărtare
De-atâta răs și voe bună,
Eram așa de sinceri frații,
Veniți cu dragoste 'mpreună.

Priviam din tindă cum tăicuța
Și mama, adorată mamă,
Grijau să fie vin pe masă,
Țineau de tot ospățul seamă.

Sunt ani de-atunci, taică Vasile,
Incep să am peri albi și eu,
Da-ți zic și eu din depărtare
Să te trăiască Dumnezeu!

Al. Muntean al lui Vasile.

protopresbiter.

POEZII POPORALE.

— Auzite dela col. G. Musca, Agriș—Bihor.

Frunză verde de pe șes
Te cunosc mândr'o pe mers,
Că ți-e mersul legănat
Și cuvântul alinat.

Mândruță cu cărpa neagră
Toată firea ta mi-e dragă;
Una numa-mi ești urâtă,
Ești prea pe cap învălîtă.

Cât e pe Nermiș*) în jos
Nu-i ca badea om frumos;
Câte fete-n sat la noi.
N-au, ca mândra buze moi.

Hai mândră la cununie
Până-i frunza verde-n vie,
Că dacă se va usca
Mi-i rugă și nu voi vrea.

Până-mi mergea mie bine
Tot neamul venia la mine,
Dar dacă picaiu la rău
Văzû dracu neam de-al meu.

— Auzite dela Mihai Malea, Groși—Arad. —

Pe sub poala pădurii
M'o ajuns dor de-a mândrii,
De-a mândrii, de-a pădurii;
De fluera ciobănească

*) comună.

Și de pușcă haiducească.

Bate vântul iarba culcă
Dorul mândrii mă sufulcă;
Bate vântul iarba toată
Dorul mândrii mă săgeată.

Să știu mândră, c'aș muri
Până-i lumea-și tot hori,
Aș face din ziuă noapte
Și-aș hori până la moarte.

Dorul de care se leagă
Nu-și mai poartă minte 'ntregă
Că de mine s'o legat
Nu pot umblă de bănat.
Mândră dragostele noastre
Or rămas pustii pe coaste,
Fost-am eri sară la ele
Și-or răsărit floricele.

Nu bate Doamne lumea
Cum ai bătut pădurea
De nu-i iarna frunză-n ea:
Să se ieie, care-s dragi
Pe sub umbra cea de fagi,
Să se ieie cei sfâdiți,
Care-or fos var' amărăți.

Traian Mager,
junior.

mania deputații au 11 cor. 25 fil. pe zi, în Elveția primesc 12 cor. 50 fil. de ședință. În Grecia senatorii primesc 500 cor. pe lună și deputații 300. În Suedia membrii dielei primesc 1672 cor. pentru o sesie de 5 luni, dar trebuie să plătească 12 cor. 50 fil. pentru fiecare zi în care nu merg la ședință. În Statele-Unite deputații au 5200 cor. pe an. În Spania și în Italia deputații nu primesc nici o leafă, dar pot să călătorească gratuit pe toate căile ferate și pe toate vapoarele statului. În România deputații și senatorii primesc câte 20 de lei pe zi în timpul ședințelor.

— **Profesori universitari executați.** Se telegrafează din Varșovia, că eri s'a executat *sentința de moarte prin glonț*, împotriva a patru profesori universitari, judecați de tribunalul militar.

— **Săcuii și — Aradul.** Aradul ar fi împlinit două mii de ani dela nașterea sa, aceasta a voit să o dovedească alaltăeri seara într-o conferință, Dr. Bedó Arpád, un funcționar dela casa orașului din loc și că întemeietorii Aradului au fost *Săcuii*. A fost adecă încă înainte de Christos, — a zis dl istoric Bedó — un mic orașel pe locul fortăreței de azi, numit *Orod*. Orașelul acesta, de cronologie ucminului Bedó, a fost numit, după numele fratelui regelui din Pont Mitriades, care se chema *Orod* și a existat până la 1521, când Turcii l-au pustit.

Lângă orașelul *Orod*, era în aceeaș vreme un sat mic: *Arad*. Acesta a fost așezat de către vătaful Săcuilor, pe care-l chema Arad și care din lupta de apărare contra bisenilor, locuia cu soții săi în orașul Arad.

Și așa mai departe, dl Bedó, săcui și el, cu un zel de înțeles, și-a dat silința să dovedească originea săcuiașcă a Aradului.

Probele sale istorice se mărginesc însă mai toate la nomenclatură. Dar dacă e vorba de ipoteze de nomenclatură, atunci să nu se supere dl conferențiar Dr. Bedó, dacă vom reflecta și la numele lexical al Aradului și adecă, Arad, e cuvânt hebraic și însemnă în limba hebraică: locul refugiaților. Pe aceasta bază credem că jidaniii noștri cu mai multă îndreptățire pot susține originea hebraică a Aradului, decât Săcuii pe baza legendarului lor erou.

— **Aviz domnilor medici români.** În comuna Semlac — (Szemlak) com. Aradului, cercul pretorial Pecica, este în vacanță postul de medic comunal. Dotațiunea este 1600 cor. solviți în rate lunare. Comuna are 6000 mii suflete. Accidentii spera-

tive sigure 2000 cor. Pe teritorul comunei sunt patru arendatori, cari totdeauna au concurs cu câte 200 cor. ca onorar medicului pentru serviciul făcut servitorilor. Comuna este una dintre cele mai frumoase din întreg comitatul. Este situată pe malul drept al riului Murăș, câțiva pași dela Murăș. E scutită de orice esundări. Populațiunea este o amestecătură din 7 confesiuni. Cu toate acestea în periodul de față, românii alegători — prin lupta energetică dusă cu celelalte națiuni, sunt în majoritate absolută.

Alegătorii români s'au și decis a întreprinde toți pașii pentru a fi candidați toți recurenții.

Poporul român așteaptă ca și pruncii după S. S. Paști, ca să pună mâna pe un medic român.

Ocaziunea este binevenită.

— **Pentru nenorocirii din Ferdinandsberg** am primit azi o frumoasă sumă din comuna Mândruloc, colectată prin părintele *Iancu Ștefănuț*. Contribuitorii sunt următorii:

1. Iancu Ștefănuț paroh	5.—
2. Epitropia bisericească	5.—
3. Epitropia cult.	5.—
4. Petru Colțeu, învățător	1.—
5. Nicolae Cristea, învățător	1.—
6. Valeriu Milovan, notar	5.—
7. Nicolae Bozgan, epitrop	1.—
8. N. N.	1.—
9. George Cocioban	40.—
10. Simon Bugian	1.—
11. Ioan Bozgan	40.—
12. Pașcu Colțeu	20.—
13. Crăciun Cristi	40.—
14. Teodor Pogace	1.—
15. Dimitrie Nedescu	1.—
16. Dimitrie Rujan	90.—
17. Petru Hotăran	1.—
18. Nicolae Dragomir	40.—
19. Alexandru Bozgan	1.—
20. Școlarii din Mândruloc	74.—
Suma: cor. 32.44	

— **Un țar cu gânduri bune.** Despre țarul Alexandru al III-lea se vorbește, că de multe-ori sta prea bucuros de vorbă cu cei din jurul său când apoi îi lăsa ca și ei să fie mai slobozi la gură. Unul a și îndrăznit să pună întrebarea, că

oare ce nume îi va da după moarte istoria? Mai mulți au fost de părerea, că va primi numele de cel drept.

Nu-i vorba zise țarul — eu totdeauna am fost țarul țărânilor și acela voesc să și rămân.

Mulți domni așa l'au și numit pe țar pentru dragostea lui față de popor.

— Eu — continuă țarul — primesc cu plăcere titlul acesta. Il merit. M'am năzuit să fac mulțumiri și pe cei mai săraci țărani și cred, că acesta e cel mai bun mijloc de a fi plăcut înaintea tuturor. Un popor flămând nu-l poți conduce, dar dacă poporul își are pâinea de toate zilele, va da laudă lui Dumnezeu și va iubi pe domnitorul său, ca pe locțiitorul pământesc a lui Dumnezeu. Vreau să dau îndestulare poporului și nu vreau să mă număr între aceia cari cu puterea și cu tirănia vreau să stăpânească.

Hamalii la M. Sa. Se vestește din Viena, că o deputațiune de hamalii a fost primită Luni în audiență la Burg. Deputațiunea a cerut dela M. Sa, să nimicească hotărârea consiliului orașenesc, care oprește pe străini de a fi hamalii în Viena. Membrii deputațiunii hamalilor, cari s'au înfățișat în uniforma lor la Monarch, sunt următorii: Isidor *Eisler* nr. 100, care stă în piața Sf. Stefan, Ludovic *Klein* nr. 300, stă în Graben, Iosif *Brumleth* nr. 82 hamal-express pe piața universității, Herman *Jeneg* nr. 48, în strada Rothenturm. Toți soldații cu obșit pe piept cu decorații militare. Când au intrat în cabinetul de lucru al regelui, M. Sa s'a apropiat de dânsii și le-a zis:

— *Ei, ce dorința aveți băeți?*

Isidor *Eisler*, oratorul deputațiunii, a pășit înainte, și cu câteva cuvinte a făcut ponos împotriva sfatului orașenesc, cari oprește pe străini și mai ales pe unguri, cari sunt mai mulți, de a fi hamalii.

Majestatea Sa l'a întrerupt:

— *Câți hamalii unguri sunt în Viena?*

— O sută patru colegi unguri avem Majestate răspunse *Eisler*.

— *Ce se va putea voi face pentru împlinirea dorinței voastre — a zis Regele, care s'a întors apoi către Klein:*

— *Unde-ai căpătat decorație de vitejie, la care regiment?*

În 1878, la regimentul de infanterie 70 am luptat sub comanda locotenentului Plötz în bătaia din Maglai — fu răspunsul lui Klein.

— *Voi ajuta dacă se poate zise Regele și după audiență de cinci minute, hamalii s'au îndepărtat.*

— **Dăruire.** Din incidentul concertului și altor producțiuni culturale aranjate pe seara de Bobotează la 6/19 Ianuarie a. c. din partea «Reuniunii

Culese de Găvrilă Crișan, Șiria.

Cine, Doamne, poate crede
Dragostea din ce se începe
Din cărpe și din inele
Și din buze subțirele.

Rosmarin verde plecat
Văd, bade, că m'ai lăsat.
Rosmarin verde domnesc
Lasă-mă nu-mi bănuiesc.

Spicuți verde de săcară
Vei veni tu bade iară.
Spicuți vierde tot de grâu
Vei veni ș'a fi târziu

La răchita cea plecată
La mine, la cea lăsată,
La răchita cea pălită
La mine, la cea urâtă.

Galbenă-i frunza de tău
Galbenă-s doamne și eu
Galbenă-s, galbenă-oi fi
Până de badea oi ști.

Bade vină de cu seară
Viața mea e tot amară,
Că de mult n'a mai venit
Bădița meu cel iubit.

Mândră, ochii tăi cei dragi
De pe uliță mă tragi,
Și 'n casă la voi mă bagi.
Mândră, ochii tăi cei dulci
De pe uliță mă duci.
Mândră dac' oi muri eu,
Roagă tu pe Dumnezeu
Să ierte sufletul meu
De păcatul ce-am avut,
Căci cu tine l'am făcut.

Dorul meu, mândră cu al tău
De-ar da bunul Dumnezeu,
Ca să-l pot împreuna
Eu cu drag l'aș sămăna,
Și l'aș face stog în prag
Și l'aș îmblăți cu drag,
Și l'aș cerne prin sprâncene
Și l'aș da inimei mele
Să se stâmpere de jele.

Frunză verde de ovăș
Te cunosc mândră pe mers,
Pe mersul picioarelor
Pe purtatul poalelor.
Mulți voinici bagi în păcate,
Astăzi mâine și poimâne
Mă bagi mândră și pe mine.

Culese de: Ilie Stefan, Pâncota.

Floricea floricea
Spune, la drăguța mea
Să nu fie supărată
Până șed cu iastala'tă.

Mândro pentru Dumnezeu
De te-oi fi lăsat eu
Topească-mă Dumnezeu
În fundul isvorului
La pana bujorului
Ca săuțu de berbece
Când 'l bagi în apă rece.

Iar de mii fi lăsat tu
Să te topească focu
Ca pe săuțu de oaie
Când-'l puni toamna 'n tigae
Și îi faci mare flăcărae.

Când era în țară bine
Țineam mândra lângă mine
Dar acum e răutate
Gurile nu ne dau pace.

Culese de: Ioan Gărăndan, Pâncota.

Frunză verde de bujor
Am un bade domnișor
Și de drag ce mi-e, mi drag
Caut în sân să mi-l bag.

Valea e cu bolovani
Între noi sunt mulți dușmani
Care voiesc a strica
Dragostea a mea și-a ta.

Anunț!

Am onoare a aduce la cunoștință că am deschis în
Arad, — strada lemnului (Fa-utca) — No. 1.
o fabrică de mașini agronomice

sub firma înregistrată la tribunalul comercial

VULCU J. MAXIM

Dispunând de mijloace îndestulătoare și sprijinit pe experiențele mele extinse făcute în

o o **Austrungaria, Germania și America** o o
mă aflu în plăcuta poziție a produce și servi pe onoratal public
o o o cu tot felul de mașini agronomice o o o
din material de prima clasă și pe lângă pre-
o—o—o țurile cele mai avantajoase. o—o—o

In special fabric, diverse mașini de sămănat, secerat, stărmătoare de cucuruz, mașini de săpat, de tăiat nutreț la vite, ciururi, pluguri (Șeitană), prese de vin, pompe precum și alte articole de pinițările și instalațiuni de mori, joagăre și țiglării miel și marf, după cele mai moderne și mai practice sisteme recunoscute în branșele mașinării sus numite.

Procur, mijlocind prețurile cele mai avantajoase, mașini de abor și treerătoare, motoare de benzin, petrolu, spirit sau gaz, garantând totdeauna, atât de construcțiunea mașinilor cât și de materialul cel mai bun.

Efectuez totdeauna lucruri de lăcătușerie și tot felul de reparaturi de mașini,

cu prețuri foarte moderate, pe lângă serviciu cinsit
o—o—o—o—o și prompt. o—o—o—o—o

Asigurări contra focului: case, bucate, mobile, vestimente, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE A-SIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA”

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 60—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întâmplate;

2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;

3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, requisite ș. a. prin spargere;

4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovės, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, hamei, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuiale mai în fiecare comună și direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA” în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grindinei: cucuruzul, grâul, secara, ovězul și toată economia!

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, ARAD.

Anul întemeierii 1887. @ @ @

Capital de fond. Cor. 1.200.000.

Depuneri Cor. 5.000.000.

Fond de rezervă Cor. 800.000.

Primește *depuneri spre fructificare* și *dă* deponenților $4\frac{1}{2}\%$ interese netto după depuneri pe timp mai îndelungat, iar după depuneri de durată mai scurtă de *trei luni dă 4%*. Darea de venit după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 5000 Cor. se pot ridica și se plătesc **fără abdicere.**

Depuneri și ridicări se pot face pe calea postală și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6% — 8% interese.

Tot asemenea acordă și *credite hipotecari și de lombard* în modul cel mai culant.

Direcțiunea Institutului.